

ZAČECI KRŠTAVANJA DOJENČADI

(Ernst G. Maier + 1994)

Ovaj je članak bio najprije objavljen u Ernst G. Maierovom „Priručniku Osnutak Crkve“. Mi ga tiskamo uz prijazno dopuštenje „Biblischen Missionsdienstes“ (www.bmd-online.de) Uredništvo! Prijevod, Marijan Šporčić

Novi Zavjet ne poznaje krštavanje dojenčadi ni male djece

U vrijeme nastanka Novog Zavjeta krštavalo se samo one koji su sami došli do vjere i koji su mogli posvjedočiti da su usvojili vjeru u Isusa Krista. Do ove spoznaje nisu došli samo baptistički teolozi, nego i luteranski teolozi.

1. Krštenje je bilo „krštenje priznavaoca“, koje je slijedilo neposredno po dolasku do vjere.
2. Svi koji su dospjeli do vjere bili su kršteni. Nezamislivo je da bi netko došao do vjere a krštenje odbio od sebe. Usp. Djela Apostolska 10,47. Krštenje je bila „prednost“ za čiju se opravdanost tražio dokaz).

PROMJENA U PRAKTICIRANJU KRŠTENJA

KRŠTENJE U PRVOM STOLJEĆU

Osim Novoga Zvjeta ne postoji nikakva literatura iz prvoga stoljeća nakon Krista u kojoj bi se opisivala ondašnja praksa krštavanja.. Zbog toga nema niti bilo kakvih opisa krštenja iz prvog stoljeća.

KRŠTENJE U DRUGOM STOLJEĆU

1. Didahe je vjerojatno nastao na prijelasku stoljeća. Krštenje se obrađuje u 7. poglavlju. Poglavlje 1 do 6 opisuju kršteničku poduku koja je prethodila krštenju. U poglavlju 7 odlomak 4, propisuje se, da krstitelji i krštenici prije krštenja trebaju postiti. Nakon krštenja slijedi slavljenje Večere Gospodnje. Ove odredbe pokazuju da se nije krštavalo niti doječad niti malu djecu. /Kurt Aland, Krštavanje dojenčadi u Novome Zavjetu i u staroj crkvi (München: Chr. Kaiser Verlag, 1961). Str. 29/.
2. Pastir Herma bio je napisan polovicom drugog stoljeća. On zahtijeva neko vrijeme dokazivanja koje ne trebalo prethoditi krštenju.. Ova činjenica kao i shvaćanje da krštenje čisti grijeha počinjene prije krštenja pokazuju da nije riječ o bilo kakvom krštavanje dojenčadi ili male djece. /Aland, Krštavanje dojenčedi (Str. 29)/.
3. Barnabino pismo (ca. 130-135 n.Kr.) da kršćani silaze u vodu krštenja „puni grijeha i prljavštine“. To također govori protiv krštavanja dojenčadi i male djece. [Aland, Krštavanje dojenčadi, str. 29].
4. Justin Mučenik je bio rođen oko 100. godine, a oko 165. ili 166. pod carem Marcijusom Aurelijem pogubljen. Justin u svojoj prvoj Apologiji, poglavlje 61, opisuje krštenje. [Usporedi: Tekstovi crkvenih otaca (München: Kösel Verlag, 1964), svezak 4, str. 252-253; Aland, Krštavanje dojenčadi, str. 30.]
 - a. Krštava se samo onaj koji je osvjedočen u istinitost kršćanske nauke i tko obeća da će živjeti život u njezinom posluhu.
 - b. Krštenike se upućuje da se mole i poste, da bi od Boga izmolili oprostjenje.
 - c. Krštenike se zatim odvodi na jedno mjesto gdje ima vode za krštenje. Ondje se „preporučaju“. On citira Ivana 3,3.
 - d. Na isti je način bio kršten i on.
 - e. On krštenje također označava kao „kupelj“ u kojoj se peru grijesi. Uz to citira Izaiju 1, 16-20.

- f. On krštenje naziva i „kupelju prosvjetljenja“.
5. I Arisidesova Apologija potječe iz drugog stoljeća. Ovdje se govori o djeci kršćanskih roditelja: „Sluge pak i sluškinje ili djeca, ukoliko ih neki pojedinci među njima imaju, bivaju podučavani da postanu kršćani; a sve to iz ljubavi, koju prema njima imaju. A kada to isti i postanu, oni ih nazivaju braćom, bez prijašnje razlike. [Aland, Krštavanje dojenčadi, str. 33]. Djeca se, dakle, kršćanskih roditelja smatraju nekršćanima i bivaju podučavani da „postanu kršćani“.

KRŠTAVANJE U TREĆEM STOLJEĆU

1. „Hippolitov Crkveni pravilnik“ (poglavlje 40,42 do 46,8) bio je napisan između 200. i 230. po Kristu. Ondje se opisuje obred krštenja kakav se nekoć obavljao. Čitanjem slijedećih točaka, izabranih zbog svoje reprezentativnosti, postaje zorno, koliko je već „natruha“ ušlo u novozavjetno krštenje, i na koji način se pretvorilo u svojesvrstna misterijski kult. [Vidi: Tekstovi crkvenih otaca, svezak4, stranica 253 -256.]
- Tko želi biti primljen u crkvu, daje odgovor vezano uz razlog svoje želje.
 - Katekumeni se normalno tri godine podučavaju. Kod onih najrevnijih vrijeme se skraćuje.
 - Prije krštenja provjerava se krštenikovo životno ponašnje, čak i njegovo služenje bolesnima i udovicama.
 - Onima koji se pripuštaju krštenju, dnevno se polažu ruke na glavu. Kada se dan krštenja približio, onda to čini sam biskup.
 - Petog dana u tjednu, odlazi se u kupelj. Na dan priprave (petak) se posti. U subotu se kršteniciokupljaju na molitvu i kljećanje (klanjanje).
 - Biskup polaže ruke na krštenike i nalaže zlim dusima da napuste krštenike. Biskup zatim krštenicima puhne u lice i zapečaćuje ih znakom križa na čelu, ušima i nosu.
 - Krštenicima se zatim cijelu noć čita Sveto Pismo i podučava.
 - Kada se oglase pijetlovi moli se nad krsnom vodom. Nato se krštenici oblače u bijele haljine. Najprije u vodu ulaze najmlađi među njima, zatim muškarci u na poslijetku žene, koje prethodno moraju odložiti sav nakit.
 - Na svoj strani krštenika stoji po jedan đakon, koji od krštenika zahtjeva da se odrekne sotone i njegovih djela. Zatim se krštenika pomazuje „uljem odreknuća“ (pripravljenim egzorcističkim obredom), pri čemu đakon izgovara riječi: „Neka od tebe odstupe svi nečisti dusi!“
 - Zatim se krštenika, golog, predaje biskupu ili nekom drugom crkvenom starješini na krštenje. Kršteniku se predmoli apostolsko vjerovanje. Upitan da ispovijedi svoju vjeru u Boga Oca, krštenik odgovara: „Vjerujem“. Potom biva kršten. Upitan da ispovijedi svoju vjeru u Isusa Krista, krštenik odgovara: „Vjerujem“ i biva po drugi puta kršten. Na pitanje priznanja vjere u Duha Svetoga, krštenik odgovara sa: „Vjerujem“ i biva po treći puta kršten.
 - Krštenika se izvodi iz vode i praćen molitvom pomazan posvećenim uljem. Potom se krštenik može obući i doći u crkvu. Nakon toga smiju krštenici uzeti učešće na Večeri Gospodnjoj ili euharistiji.
2. Tertulijan (ca. 150 do 223 nakon Krista), oko 197 godine nakon Krista, izvještava prvi o krštenju male djece.[Weber, Reforma krštenja, str. 116].
- On je u sjevernoj Africi vodio nesmiljenu borbu protiv nadolazećeg krštavanja male djece (De baptismo). [Friedrich Sonderheimer, Die wahre Taufe – Istisko krštenje (CH 5400 Baden, Rathausgasse 8: Dynamis-Verlag, 1972), str. 52]. To pokazuje da u njegovo vrijeme krštavanje male djece nije bilo u općoj praksi.
 - Tertulijan krštenje male djece smatra bespotrebim, budući da je Isus nekrštenom dojenčad blagoslivljao i jamčio im kraljstvo Božje (Mt. 19,14).“ [Siegfried Zimmer , Das Dilemma der

- Kindertaufe – Dilema krštavanja male djece (Ev. Teol. Fakultet na univerzitetu u Tübingenu), str. 19.]
- c. Aland piše: Tertulijan smatra ispravnim, djecu tek u onoj dobikrstiti, kada im stvarno značenje kršćanstva i osobno priznanje pripadnosti Kristu postane mogućim.“ [Aland, Krštavanje dojenčadi..., str. 78.]
 - d. Doba koje Tertulijan preporučuje za krštenje, jeste doba puberteta. [Aland, Krštavanje dojenčadi..., str. 78.]
 - e. Tertulijan kaže da se i s dobrim stvarima može preuraniti [Zimmer, Das Dilemma der Kindertaufe – Dilema krštavanja djece, str. 19.] Činjenica da Tertulijan krštavanje djece tako energično napada, pokazuje da krštavanje djece nije bila apostolska tradicija. [Zimmer, Das Dilemma der Kindertaufe – Dilema krštavanja djece, str. 55.] Tertulijan krštavanje djece osporava kao „novonadošlu praksu“. Kada bi krštavanje djece bila apostolska tradicija, morao bi svoje odbacivanje krštavanja djece drugačije obrazlagati.
 - f. U Tertulijanovo vrijeme je krštenje zadobilo epitet neophodnosti za spasenje. „Bez krštenja je nemoguće postići spasenje. [Henry F. Brown, Baptism through the Centunes - krštenje kroz stoljeća (Mountain View, CA: Pacific Press Publishing Association, 1965), str. 12.]
 - g. Tertulijan spominje i trostruko uranjanje u vodi i veli: Mi smo se tri puta uronili čineći pri tom nešto sveobuhvatnije obećanje od onoga kojega je Gospodin u evanđeljima odredio.“ [tertulijan, svezak 40 od The Fathers of the Church – Crkveni Oci (New York: Father of the Church, Inc., 1959), str. 236-237.]
3. Origenes (ca.185 do 254) tvrdi, a da ne iznosi dokaz, kako je krštavanje djece apostolskog porijekla. Sondheimer to smatra nemogućim, budući da su ugledni kršćani još u četvrtom stoljeću bili kršteni tek u uznapredovaloj životnoj dobi. [Sondheimer, Die Wahre Taufe – Pravo krštenje, str. 52-53]. Po Origenesu se krštenjem uklanja i istočni grijeh.
 4. Ciprijan, biskup iz Kartage, kratko nakon 250 godine n. Kri., u jednom pismu nalaže: „da se krštenje ima obaviti drugi ili treći dan nakon djetetova rođenja.“ Zahtjev da se s krštenjem pričeka do osmog dana, biskupi odbacuju. [Aland, Die Säuglingstaufe – Krštavanje dojenčadi..., str. 16+22.] Vjerojatno se nekoć u sjevernoafričkim crkvama vršilo krštenje male djece. To nije vrijedilo za cijelu crkvu, budući da onda nije bilo jedinstvenog crkvenog vodstva. [Zimmer, Das Dilemma der Kindertaufe – Dilema krštavanja djece, str. 20.]
 5. Sredinom trećeg stoljeća rasplamsla se polemika o heretičkom načinu krštavanja. Nasuprot sjevernoafričkim crkvama, u Rimu su se „heretici ili raskolnici, koji su bili kršteni na (triadski) trostruki način ili u Isusovo Ime“, običnim polaganjem ruku primali u crkvu. [Heussi, Kompendium der Kirchengeschichte – Skraćeni povijesti crkve, str. 83.]

KRŠTAVANJE U ČETVRTOM STOLJEĆU

1. Kurt Aland iznosi: „Prva direktna svjedočanstva o prakticiranju krštenja male djece u Siriji nudi sofist Asterius (umro nakon 341), kao i Apostolske konstitucije (370/380).“ [Aland, Die Säuglingstaufe – Krštavanje dojenčadi..., str. 14.] U kritičnim desetljećima nakon 330 n. Kri., Sofist Asterijus je jedini teolog koji svjedoči za krštenje dojenčadi rođene od kršćanskih roditelja. - Koji isto zahtijeva i obrazlaže.“ [Aland, Die Säuglingstaufe – Krštavanje dojenčadi..., str. 17.]
2. U četvrtom stoljeću se rasprostrlo jedno novo krivovjerje koje je odvelo do odgađanja krštenja sve do u poznije životno doba. Nauk se utoliko promijenio, budući da se smatralo da se krštenjem praštaju grijesi počinjeni do krštenja, dočim se oni grijesi koji su počinjeni nakon krštenja više ne praštaju (sukladno krivom razumjevanju poslanice Hebrejima 10, 26-31). Aland piše: „ U četvrtom stoljeću dolazi do velike krize krštavanja male djece... Nije samo Konstantin Veliki odgađao sa svojim krštenjem sve do smrtne postelje, nego su i djeca - rođena od kršćanskih roditelja – bila krštena tek u kasnim godinama. Pritom se radilo o uglednim kršćanima , odnosno, članovima uglednih kršćanskih obitelji: Basilije Veliki,

Ambrozije, Krizostom, Jeronim, Rufin, Paulinus iz Nola i t.d.“ [Aland, Die Säuglingstaufe – Krštavanje dojenčadi..., str.16.] Ovi su ugladni kršćani bili kršćanski odgojeni, ali tek kasnije kršteni. „Znakovito je da su oko 370 n. Kri., Bazilije Veliki, a uskoro zatim i njegov brat Grgur iz Nyse, istina vrlo strogo nastupali protiv ljudi koji su krštenje neprestano odgađali; kako se obojica obraćaju odraslima, a da pri tom ni jednom riječju ne spominju krštenje djece. Iako se o Bazileju kaže: da bi ga bio spreman samo u ekstremnim slučajevima („in extremis)obaviti.“ [Aland, Die Säuglingstaufe – Krštavanje dojenčadi..., str. 17.]

„Car Konstantin je od strane crkve svojeg vremena bio posvema priznat kao kršćanin, aiko je krštenje i pričest primio tek na smrtnoj postelji.“ [Aland, Die Säuglingstaufe – Krštavanje dojenčadi..., str. 20.]

3. Prvi ekumenski koncil u Niceji bavio se „jednim krštenjem za oprostjenje grijeha“. Pod ovim se podrazumijevalo krštenje na temelju vjere, jer je koncil stajao pod dominacijom Konstantina, koji je još i sam bio nekršten. Istovremeno su se neki biskupi tužili, kako neki krštenici često nisu dovoljno pripremljeni za krštenje. Na koncilu se okupilo više od 300 biskupa. Samo su njih semorica došla iz zapadnih područja, u kojima se krštavanje djece već obavljalo. [Weber, Reformation der Taufe – Reforma krštenja, str. 115.]
4. Čiril Jeruzalemski (313 do 386 n. Kri.) je od 348 do 386 n. Kri. bio biskup u Jeruzalemu. U svojoj „mistagoškoj katehezi“ (2,2-10), opisuje nekoć uobičajeni obred krštenja. Ovaj opis nalikuje opisu u „Hipolitovom crkvenom pravilniku“ (vidi prethodno). Potvrđuje se [za pročitati u: Texte der Kirchenväter – Tekstovi crkvenih otaca, str. 248-251 i 257-259.]:
 - a. Krštenicibi se pred očima sviju posve razodjenulo, te bijahu goli kao prvi ljudi u rajuu.“
 - b. Krštenici su bili pomazani od tjemena do stopala „egzorciranim uljem“, stekavši tako udio na „plemenitoj maslini, koja je Isus Krist.“ [Henry F. Brown tu objašnjava, da su muškarcu bili pomazivani od đakona a žene od đakonisa. Baptism through the Centuries – Krštenje kroz stoljeća, str. 13.]
 - c. Svaki bi krštenik bio tri puta zaronjen u vodu, sukladno Isusovom trodnevnom ukopu u grob.
 - d. Krštenje ne čisti samo od grijeha i ne daje samo dar Duha Svetoga, već je i preslika Isusovih muka.
 - e. Grgur Nazijanski, patrijarh carske prijestolnice Konstantinopola, još je u četvrtom stoljeću odbacivao krštavanje dojenčadi, [Zimmer, Das Dilemma der Kindertaufe – Dilema krštavanja dojenčadi, str. 20.] i u svojem „Oratio 40 iz 381. godine, savjetuje da se djeca krste barem sa tri godine, budući da u toj dobi mogu ne samo odgovarati na krsna pitanja, već mogu – barem do nekog stupnja – razumjeti kršćanstvo.“ [Aland, Die Säuglingstaufe – Krštenje dojenčadi..., str. 21.]

KRŠTENJE OD PETOG DO SEDMOG STOLJEĆA

1. U doba sv. Augustina prakticalo se krštenje djece. Krsna načela onog vremena mogu se sažeti u slijedeće točke. [Za pročitati u: Texte der Kirchenväter – Tekstovi crkvenih otaca, svezak 4, str. 251, 264-268.]
 - a. Nikome se ne smije uskratiti krštenje, pa niti novorođenoj djeci.
 - b. Po krštenju čovjek umire grijehu. I dok djeca umiru samo istočnome grijehu, odrasli umiru i svim drugim grijesima, koje su do trenutka krštenja počinili.
 - c. Krštenje izvršeno u ime Trojstva postaje važeće, pa makar ono bilo obavljeno i od heretika .
 - d. Krštenje se smije samo jednom obaviti. Pa makar netko bio kršten i od strane heretika, ono se ne smije ponavljati.
 - e. Premda djetee samo nije u stanju vjerovati, ono s krštenjem postaje vjernikom.

- f. Kada kršteno dijete dođe u dob svijesti i razuma, ono se voljno podlaže zahtjevima sakramenta krštenja.
 - g. Sakrament krštenja štiti kršteno dijete od sile zlog neprijatelja.
 - h. Umre li kršteno dijete prije dolaska u dob razuma, sakrament krštenja ga oslobađa prokletstva istočnoga grijeha.
2. U Pseudo-Dioniziju Areopagitu „Kirchliche Hierarchie“ – „Crkvena hijerarhija“ (2,2-7; krajem petog ili početkom šestog stoljeća) nailazimao na jedan opis nekoć uobičajenog krsnog obreda [za pročitati u: Texte der Kirchenväter – Tekstovi crkvenih otaca, svezak 4, str. 245-247.]:
- a. Krštenik se odriče đavla. Formula odricanja mu se tri putakaziva. A on formulu odricanja tri puta ponavlja.
 - b. Biskup kršteniku tri puta izgovara prisegu, koju ovaj tri puta za njim ponavlja.
 - c. Đakoni krštenika posve razodijevaju. Nakon trostrukog zapečaćivanja znakom križa, krštenika se od glave do pete maže uljem.
 - d. Svećenik posvećuje vodu trostrukim izlivanjem presvetog krizmenog ulja. Za to vrijeme svećenik tri puta pjeva svetu pjesmu.
 - e. Biskup krštenika tri puta uranja pod vodu i pri tom zaziva tri božanske osobe.
 - f. Sada se pokrštenog ogrče odjećom, a biskup dotičnog zapečaćuje božanski djeoltvornim uljem pomasti.
3. U šestom i sedmom stoljeću je krštenje djece postalo normom. [Heussi, Kompendium der Kirchengeschichte, - Sažetak crkevne povijesti, str. 73-74.]